

SISUKORD

SISSEJUHATUS [3](#)

ÕIGUSLIK TAUST [4](#)

SIHISEADE 2025 PRIORITEET: RIIGIKAITSE [5](#)

VÄÄRTUSED [7](#)

MISSIOON [8](#)

VISIOON [8](#)

NOORTEJUHID JA NOORLIIKMED [9](#)

Noort juhid: arengu versta postid [11](#)

Noor liikmed: arengu versta postid [12](#)

VÄLJAÕPE [12](#)

Välja õpe: arengu versta postid [13](#)

TAGAMINE [14](#)

Tagamine: arengu versta postid [15](#)

KERKSUS [16](#)

Kerksus: arengu versta postid [16](#)

KOOSTÖÖ [18](#)

Koostöö: arengu versta postid [19](#)

AVALIKUSSUHTED [20](#)

Avalikus suhtlus: arengu versta postid [20](#)

KOKKUVÕTTEKS [21](#)

Lisa 1. Eelmise arengu perioodi 2014–2020 kokkuvõte [23](#)

Lisa 2. Noorteorganisatsioonide liikmete muutus aastast 2012 ja prognoos aastani 2030 (positiivne stsenaarium liikmeskonna suurendamisega) [26](#)

Lisa 3. Noorteorganisatsioonide arengukava mõõdikutest täpsemalt [27](#)

Sissejuhatus

Käesolev arengudokument on Kaitseliidu noorteorganisatsioonide arengukava perioodiks 2021–2025.

Kaitseliidus on kaks noorteorganisatsiooni, Kodutütred ja Noored Kotkad (edaspidi vastavalt ka: KT ja NK), kes pärast Kaitseliidu seaduse muutmist 2013. aastal on saanud selgema õigusliku tegevusraami Kaitseliidu struktuuriüksustena.

Arengukavas on määratletud hetkeolukord pärast eelmist arenguetappi (aastad 2014–2020). Uues sihiseades on esitletud väärtused, sõnastatud missioon ja visioon ning organisatsiooni jätkusuutlikkusele olulised arengueesmärgid järgmistes valdkondades: noortehid ja noorliikmed, väljaõpe, tagamine, kerksus, koostöö, avalikussuhted.

Arengukava ettevalmistamine algas aastal 2018 ja selles on nähtavad järgmised sündmused:

- 1) noorteinstruktorite seminar (2018. aasta sügisel);
- 2) noorte suvekooli arutelude kokkuvõtte (2019);
- 3) organisatsiooni liikmete hulgas läbi viidud veebiküsitlus (sihtgrupid: lapsevanemad, noortehid, noorliikmed) (2019);
- 4) Kodutütarde ja Noorte Kotkaste ühised nõupidamised: Pärnus toimunud keskkogude materjal (jaanuar 2020);
- 5) KLPS personalistatistika kokkuvõtted;
- 6) KLPS isamaalise hariduse programmi (edaspidi ka: IHP) rakendamise aruanded;
- 7) „Kaitseliidu noorteorganisatsioonide – Kodutütred ja Noored Kotkad – arengukava aastateks 2014–2020“ elluviimise järgne analüüs (vt ka lisa 1).

Eesmärkide seadmisel on kooskõla järgmiste arengudokumentidega:

- 1) Euroopa Liidu noortestrategie 2019–2027¹, mille kaasamisettepanekud – edendada noorte demokraatlikku osalust ühiskonnas, kaasata noori ja noorsootöö korraldajaid nii üleriigilisel kui ka kohalikul tasandil ning arendada uusi alternatiivseid osalusvorme – on käesolevas arengukavas kajastamist leidnud;
- 2) „Kaitseliidu arengukava 2030“², mis näeb noorteorganisatsioonide rolli väärtuskasvatuse teostajana;
- 3) „Kodanikuühiskonna programm 2021–2030“³, milles on osundatud, et noored on kodanikuühiskonna kestmise eeldus, nende ühiskonnaelus osaluse suurendamiseks on oluline kasutada noortetöö võimalusi; tähtsustatakse vabatahtlikku tööd, kodanikuharidust, ühistegevusi, omaalgatust;
- 4) „Lõimuv Eesti 2030“⁴, mille üldeesmärgiks on luua tingimusi, et Eesti ühiskond oleks lõimunud ja sotsiaalselt sidus, erineva keele- ja kultuuritaustaga inimesed osaleksid

1 http://publications.europa.eu/resource/cellar/da3b81f3-029b-11e9-adde-01aa75ed71a1.0007.03/DOC_1

2 <https://www.kaitseliit.ee/et/kaitseliidu-arengukava-2030>

3 https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/kodanikuyhiskond/kodanikuuhiskonna_programm_2021-2024.pdf

4 <https://www.kul.ee/et/loimuv-eesti-2030#LE2030>

aktiivselt ühiskonnaelus ja jagaksid demokraatlikke väärtusi. Tugev ja usalduslik suhe Eestiga on üks fookusteema, see on noortetöös tähtsustatud eesmärk. See haakub arengukava kaasamist ja lõimumist toetavate alaeesmärkidega;

- 5) Naiskodukaitse arengukava⁵, mis annab ülevaate struktuuriüksuse Naiskodukaitse arengusuundadest ning on abiks NKK võimaluste tutvustamisel noorliikmetele;
- 6) „Noortevaldkonna arengukava 2021–2035“⁶, mis näeb eesmärgina ette noortest riigiga seotud kodanike kasvatamist;
- 7) „Riigikaitse arengukava 2017–2026“, mis rõhutab vajadust suurendada Eesti ühiskonna sidusust ning usaldust riigi vastu. Selleks vajalikku teadlikkust ja kaitsetahted edendatakse noorte kodanikuhariduse osana, usaldusele pannakse alus noorte isamaalise kasvatuse ja riigikaitseõpetuse kaudu.

Eesti ühed suurimad noorteorganisatsioonid pakuvad Eesti tulevikukodanikele isamaalist noorsootöö keskkonda (vt lisa 1). Noored Kotkad ja Kodutütred väärtustavad vabatahtlikkust ja pakuvad riigikaitsele panustada soovivatele noortele parimaid arengu- ja tegutsemisvõimalusi. Kaitseliidu noorteorganisatsioonis saab noor teadlikuks kodanikuks, toimetulevaks ühiskonnaliikmeks, kel on selged õigused ja kohustused ning ettekujutus ühiskonda panustamise võimalustest riigikaitse valdkonnas, aga ka laiemalt. Organisatsioonid loovad noortele võimalusi osaleda laiapindses riigikaitse ning kujundavad positiivseid hoiakuid Eesti riigi suhtes.

Õiguslik taust

Noorteorganisatsioonid kannavad isamaalise kasvatuse aadet ja tuginevad vabatahtlike tööle, tegutsedes Kaitseliidu seadusega antud raamis. Kaitseliidule on seadusega antud järgmised ülesanded (vt § 4):

- 1) osaleb Eesti kodanike isamaaliste ja rahvuslike tunnete tugevdamisel, kaitsetahte säilitamisel ja kasvatamisel;
- 2) osaleb Eesti elanike turvalisuse suurendamises ja tagamises;
- 3) annab ja korraldab muud väljaõpet ja koolitust;
- 4) arendab ja väärtustab kehakultuuri ja sporti elanikkonna hulgas.

Lisaks Kaitseliidu seadusele lähtuvad organisatsioonid oma töös Kaitseliidu kodukorrast, Kaitseliidu arengukavast (KLAK), noorteorganisatsioonide põhikirjadest ja sisekordadest, väljaõppejuhenditest, sümbolika kasutamise korrast, vormiriietuse kandmise korrast. Noorteorganisatsioonide eduka toimimise aluseks on ajakohastatud reeglistik, mis on arengukavas kirjeldatud sihtide saavutamise üks eeldusi. Kodutütarde ja Noorte Kotkaste kui noorteorganisatsioonide tegevus on kooskõlas ka noortevaldkonna õigusaktidega.

Noortejuhid innustavad ja jõustavad noori ning pakuvad vajalikke vahendeid ja võimalusi, et noorliikmed saaksid olla organisatsiooni töös aktiivsed ning olla omakorda eeskujudeks,

5 https://www.naiskodukaitse.ee/Naiskodukaitse_arengukava_aastani_2020_264

6 https://www.hm.ee/sites/default/files/noortevaldkonna_arengukava_2021-2035_lisad_13.07.2020.pdf

tuginedes Kaitseliidu väärtustele. Noorteorganisatsioonis peab noortel endil olema suurem sõnaõigus rühma tegevuste ja väljaõppe kujundamises. Organisatsioonid peavad pakkuma praktilisi ja elulisi oskusi noortele meelepärasel moel, et suurendada eduvõimalusi kiiresti muutavas maailmas toimetulekuks (vt lisaks eelmise perioodi kokkuvõtte, lisa 1).

Noortevaldkonnas osalejate rahuolu määr on noortevaldkonna arengukava järgi 87%, me soovime seda hoida (vt lisa 3).

Sihiseade 2025 prioriteet: riigikaitse

Kaitseliidu arengukava 2030 annab noorteorganisatsioonidele sihina Eestit väärtustava kasvatustöö süsteemi loomise. Süsteem tähendab, et:

- 1) Kaitseliidu noortele on rakendatud kaasaegsed tegevusvormid, mis avalduvad järgnevas: järgu- ja erikatsete nõuded on kaasajastatud, e-õppekeskkond on loodud, praktiline õuesõpe toetab teadmiste omandamist, koostöö KL maleva ja NKK ringkonnaga on reegel, noorte osaluskogu on kutsutud ellu igas piirkonnas, üleriigilisel tasemel eriala- ja järguväljaõppe tase on ühtlustatud;
- 2) organisatsioonide pingutusele on tuge andmas õppeasutused, st isamaalise kasvatusena on haaratud 75% põhikoolidest Eestis. Korraldatakse avatud sündmusi nagu laagrid, matkad, IHP projektid. KT või NK tegevus on toetatud huviringide formaadis (nt laskesportiringid). Loomulikult oleme avatud ka rühmade loomisele erinevates asutustes ja institutsioonides;
- 3) organisatsioonide tegevus on heatasemeline, kui kõik juhid on ühtses infoväljas ja mõistavad oma rolli väärtuskasvatuses pidades kinni kokkulepitud kvaliteedinõuetest.

Väärtustame oma ajalugu, traditsioone ja Eesti Vabariigi põhiseadust ning samas vaimus kasvatame ka oma liikmeid. Valmistame ette toimekaid ja ühiskonda panustavaid kodanikke, andes neile võimalused riigikaitsele panustamiseks, sh valmistame noori ette Kaitseliidu noorteorganisatsioonide noortejuhtideks, ka ajateenistusse minekuks ja tegev- või toetajaliikmena üleminekuks Kaitseliitu ning Naiskodukaitsesse, Küberkaitseliitu, Noortesse Kotkastesse ja Kodutütardesse.

Käesolev arengukava on koostatud järgmiseks viieks aastaks.

Noortejuhtidel on keskne roll arengukava elluviimisel – seega tähtsustame noortejuhtide motiveerimist ja väljaõpetamist. Organisatsiooni edukus sõltub noorliikmete kaasatuse suurendamisest, nende arvamus on oluline otsuste langetamise juures. Oluline on ka noorsootöö sihtrühmade esindajate kaasatus. Iga kohalik omavalitsus on meie võimalik koostööpartner, väga erinevatest koostöövormidest saame leida sobivaimad (nt noorterühmale tegevuskoha võimaldamine, toetus noortetöö tegevuskulude katmiseks, varustuse hankimiseks, instruktori töölevõtuks jne).

Arengukava perioodi prioriteediks on riigikaitse tegevuse pööimimine väljaõppesse:

- riigikaitse teema integreeritakse noorte väljaõppesse, järgu- ja erikatseid täiendatakse vastavalt;
- võimaldatakse noortel osa võtta Kaitseliidu väljaõppes, et valmistada neid ette ajateenistuseks ja liitumiseks Kaitseliidu allüksustega, selleks on väljatöötamisel KL noorliikme riigikaitseoskuste kursus;
- jätkatakse võistlusmatkade (Mini-Erna ja Ernake) korraldamist;
- jätkatakse kohalike võistlusmatkade korraldamist;
- jätkatakse laagri Baltic Guard korraldamist ja sellest osavõttu;
- jätkatakse riigikaitsepäeva korraldamist suurlaagris Spekter;
- korraldatakse noorliikmetele riigikaitse metsalaagrit, ka looduses ellujäämise laagrit;
- korraldatakse loomekonkursse riigikaitse teemadel;
- levitatakse parimaid praktikaid ühisüritustest Kaitseliiduga, mis on suunatud noorte jätkamisele tegevliikmena;
- propageeritakse laskesporti, käivitatakse laskeringide tegevust;
- laiendatakse merega seotud väljaõppe võimalusi noorkotkastele ja kodutütardele;
- väljaõppeüritustele kaasatakse kaitseväelasi, Küberkaitseliidu liikmeid, EROKi liikmeid ja üldse kõiki eriteadmistega isikud, kel on noortele võimalik edasi anda riigikaitse teadmisi;
- suurendatakse organisatsioonide kerksust ehk jätkusuutlikkust;
- tihendatakse koostööd kaitsevägega, pakutakse KL noorliikmetele võimalust osaleda sõdurioskuste laagrites.

Väärtused

Kaitseliit koos kõigi oma struktuuriüksustega on jätkusuutlik oma pühendunud liikmete kaudu, kes jagavad sama arusaama riigikaitse valdkonnast. Kaitseliidu väärtusruum on kõigile ühine ja seda iseloomustavad märksõnad: jätkusuutlikkus, kogukondlikkus, avatus, usaldus, missiooniteadlikkus.

1. Jätkusuutlikkus

Noorteorganisatsioonide kestmine läbi aegade ja selle aluseks olev vastupanuvõime ehk kerksus tähendab panustamist väljaõppeprotsessi kvaliteeti, kriisiolukordadeks valmisoleku suurendamist ja seega iga liikme paremat oskust lahendada elus ettetulevaid situatsioone.

Kerksus on käesolevas arengukavas rõhutatult välja toodud, sest kogu Kaitseliidus on organisatsiooni vastupanuvõime suurendamine tähelepanu all. Me oleme alati valmis!

2. Kogukondlikkus

Kogukondlikkus tähendab, et me pakume noortele organisatsioonis osalust võimalikult kodu lähedal. Me oleme avatud koostööks kogukonnaga.

3. Avatus

Avatus kätkeb endas noorsootöö eetikas toodud põhimõtete järgimist. Suhtlemises on oluline olla avatud, salliv, kaasav ja valmis oma tõekspidamisi jagama.

4. Usaldus

Loome sõbralikku noortetöö keskkonda, toetame usaldussuhete teket, et mõjutada noori eeskujude kaudu. Otsustusprotsessidesse saab sisendi anda iga liige, selleks hoiame ülal dialoogi. Hindame väarikust ja viisakust. Soovime kogu organisatsioonis tekitada koosmeelt proovikividega toimetulekuks ja sünergia tekkeks. Peame lubadusi.

5. Missiooniteadlikkus

Missiooniteadlikkus annab meile eesmärgikindluse, tegevussuunad ja tahte. Mõtestame lahti oma eesmärgid ja nendeni jõudmise viisid, oleme valmis oma arvamusi esitlema, vajadusel ka väljakujunenud käitumismustritest loobuma. Kaitseme Eesti riigile rahva poolt seatud sihte, hoides meile antud õigused ja määratud kohustused tasakaalus.

Missioon

Perioodiks 2021–2025, tähtsustades riigikaitse valdkonda ning luues vajalikke arenguvõimalusi ja -eeldusi, oleme sõnastanud ajas uuenevate isamaalist kasvatustööd ja riigikaitsest õpet pakkuvate organisatsioonide – Kodutütarde ja Noorte Kotkaste – missiooni ja visiooni.

” Meie missioon on vabatahtlikkust väärtustades pakkuda noortele parimaid eneseteostusvõimalusi isamaalise hariduse kaudu. ”

Visioon

Innustame noortejuhte ja noori oma panust andma ja aktiivselt tegutsema, mõeldes Kaitseliidu eesmärkidele. Soovime, et nad jagaksid oma kogemust ka teiste Eestis elavate noortega ja lähtuksid mõttest:

” Oleme Eestimaa noorte esmane võimalus panustada riigikaitse! ”

Meie hulka kuuluvad väga erineva taustaga inimesed, kelle ühine pingutus tekitab liitmõju ja pakub võimalust kasutada kõigi kaasatoodud kompetentse, arendada uusi oskusi, jagada omandatud uut teadmist ka teistega. Seepärast on oluline tähtsustada iga liiget. Kutsume endaga liituma uusi inimesi ning rakendame maksimaalselt iga liikme, sh staažikate liikmete kogemusi.

Kaitseliidu arengukava kohaselt aastal 2025:

- oleme tegevusulatuselt suurimad noorteorganisatsioonid, kel on rühmad 75% põhikoolides, et pakkuda Eesti tulevikukodanikele isamaalist noorsootöökeskkonda. Avatult toetame rühmade teket ka teistes institutsioonides ja asutustes;
- Noored Kotkad ja Kodutütred teevad kõik, et väärtustada vabatahtlikkust, ja pakuvad riigikaitsest panustada soovijatele parimaid eneseteostusvõimalusi;
- oleme kõigis oma koostöövormides tuntud ja tunnustatud partnerid, isamaalise kasvatusena on hõlmatud kõik kohalikud omavalitsused, olgu siis põhikoolide või noortekeskuste, erinevate asutuste, organisatsioonide vmt institutsioonide baasilt. Eestit väärtustav kasvatustöö süsteem saab toetust isamaalise hariduse programmist;
- oleme suutnud oma väljaõpet teostada ning ühiskonnas on suurenenud valmisolek panustada riigikaitsest noortehina. Vabatahtlikult tegutsevate inimeste toetus- ja tunnustussüsteemid soodustavad noortetöö ladusat korraldamist.

Noortejuhid ja noorliikmed

Organisatsiooni tugevus ja laiapindsus tugineb algatusvõimelistele ja tegusatele noortejuhtidele, kes määravad tegevuse sagedust ja kvaliteeti. Juhtide panus on otseses seoses kaasatud noorte hulgaga.

Noortejuhid töötavad vabatahtlikkuse alusel, seega on oluline nende tegevuse tagamine, hea sisekliima hoidmine, ülesannete selge delegerimine ja liikmete tegelik kaasamine otsuste ettevalmistamisse ja elluviimisse. Noorliikmetega koos ja neile mõeldes tehtav töö annab Kaitseliidule ja riigikaitsele tervikuna järjepidevuse ning toob esile tuleviku tegijad.

Kodutütarde ja Noorte Kotkaste hulka kuulub 2020. aasta III kvartali seisuga ligikaudu 8000 liiget (vt lisa 2). Organisatsioonide peamine pingutus on tagada liikmetele kvaliteetset, eesmärgipärast ja eneseteostust pakkuvat väljaõpet.

Põhipingutus: noortejuhid kasvatavad tulevikku suunatud uusi liidreid. Me pingutus on nähtav igas KT ringkonnas ja NK malevas, igas kohalikus omavalitsuses – me pakume vabatahtlikele kaasumisvõimalusi kõikjal Eestis. Inspireeritud ja motiveeritud juhid suudavad pakkuda noorliikmetele parimat.

Rühma ja maleva tasandil pööratakse enam tähelepanu riigikaitsele väljaõppele: Kaitseliidus tegutsemine on noorele unikaalne võimalus teha esimesed sammud riigikaitstes ning see eristab Kodutütred ja Noori Kotkaid teistest noorteorganisatsioonidest, meil on see võimalik turvalises keskkonnas ning süsteemse lähemise toel.

Noori valmistatakse ette ajateenistuseks, ka asendusteenistuseks. Noortejuhtide toel mõistavad noored paremini riigikaitse seoseid ühiskonnaga. Nad on saanud kontaktid ja info jätkamiseks Kaitseliidus või NKKs ja/või on valinud tegutsemisvõimaluse noortejuhina. Nad on aktiivsed kodanikud, kes on avardanud enda võimalusi oma koha leidmiseks ühiskonnas ja tahte olemasolul osalemiseks riigikaitstes.

Olenevalt meie kasutada olevast ressursist saame üha rohkem noori tuua riigikaitse valdkonda ning perioodi lõpuks ka liikmeskonda kasvatada. Kui ressursse ei lisandu, siis ei ole realistlik ka liikmeskonna kasv. Soovime saavutada aastaks 2025 oma organisatsioonide suuruseks 10 000 liiget. Sealjuures: liikmeskonna kasvu tagamisel lähtutakse printsibist, et 15 rühma ehk ca 200 liikme kohta on võimalik rakendada üht palgalist instruktorit (noorteinstruktorit). Reeglipäraselt on piirkonnas üks palgaline Noorte Kotkaste maleva vabatahtlike noortejuhtide tegevuse kindlustamiseks ning üks palgaline noorteinstruktor ka Kodutütarde ringkonnal.

Vabatahtlike noortejuhtide arvu liikmeskonna suurenemise korral on raske prognoosida, sest rühma toimimine eeldab vähemalt üht täiskasvanud juhti, aga nii rühma suurus kui ka rühma juhtivate vabatahtlike abide arv võivad muutuda sõltuvalt kohapealsetest oludest. Prognooside tegemisel saame lähtuda hetkeolukorrast ja teha hinnangulisi arvestusi (vt lisa 3).

Töö kvaliteedi suurendamiseks pöörame tähelepanu inimeste tööks ettevalmistamisele, loome selleks täiendavaid võimalusi:

- laagrikasvataja osakutse koolituse seome vabatahtliku noortejuhi (VTNJ) kursusega;
- võtame NK sisehindamise mudeli kasutusele ka KT noorteorganisatsioonis;
- loome KL erialapealiku staatuste juurde lisavõimalusena noorte erialapealiku ametikoha ja -kirjelduse.

Erilise tähelepanu all on noorliikmete edasitegutsemine täiskasvanuna Kaitseliidus, et muuta seda üleminekut sujuvamaks ning suurendada noorliikmetest jätkajate hulka Kaitseliidu struktuuriüksustes (nt Kaitseliidu malev, Naiskodukaitse ringkond, Küberkaitseliit). Sealjuures peaks vähemalt 20% vajalikku vanusesse jõudnutest tulevikus olema valmis juhtima noorterühma vabatahtliku noortejuhina.

Loome õnnestumiseks ka vabatahtlikku ajateenistusse asumist, pääste- või sisekaitsega seotud õppeasutustesse suundumist pärast noorliikme vanusepiiri täitumist ning laiemalt hea kodaniku sirgumist tänu organisatsioonist saadud mitmekesistele kogemustele.

Noortejuhiks sobib noorsootöö kutse-eeetikat järgiv, meeskonnatööd hindav, liidriomadustega Kaitseliitu astuv või selles juba tegutsev liige, kes teadvustab, et ta on igal hetkel oma käitumisega noortele eeskujuks ning kolleegidele toeks.

Noortejuhi tegevuse väärtustamiseks ning vabatahtliku motivatsiooni hoidmiseks:

- võimaldatakse lisapuhkusepäevade võtmist (KLS § 57), tervisepaketti kuuluvaid hüvitisi IHP raames, osalusvõimalusi stipendiumikonkurssidel;
- püütakse laiendada KL liikmekaardiga seotud soodustuste paketti, leida veelgi enam toetust ettevõtjatelt ja firmadelt;
- osutavad kõik Kaitseliidu liikmed kaasabi noortejuhtide toetamisel nende sisulises noortetöös, abi saamiseks luuakse sidemeid ka laiema riigikaitse kogemusega ekspertidega;
- kaasatakse tegevusse kõrgkoolide üliõpilasi (noorsootöö tudengeid, KVA kadette), ajateenijaid, kel on vaja pedagoogilist praktikat, lapsevanemaid, reservi pöörduvaid ohvitsere jt.

On loodud teavitustöö süsteem, mis suurendab teadlikkust noorteorganisatsioonidesse panustamise võimalustest. Selleks kirjutatakse artikleid Kaitse Kodus! ja mujal perioodikas, kasutatakse sotsiaalmeediat, korraldatakse külaskäike koolidesse. Kogu Kaitseliidu personalitöös viidatakse võimalusele teha tööd noortejuhina, pakutakse seda igale KL ja NKK liikmele. Vabatahtlikke kaasatakse noortetöösse laial skaalal, ka vabatahtliku töö ampsudena. Inimestele pakutakse organisatsioonide toetamise võimalusi senisest laiemas spektris, sidudes neid paindlikult väiksemate panustamisvormidega (personalitöö, avalikud suhted vms valdkondlikud panustamisvõimalused).

Noortejuhid: arengu verstapostid

1. Tunnustamine. Ergutamine. Motiveerimine	Aasta
1.1 Noortejuhtide töö hõlbustamiseks kaasatakse praktikante (1 kord aastas täpsustatakse võimalusi noorsootöötajaid ettevalmistavate kõrgkoolidega – TLÜ, TÜ).	2021–2025
1.2 Uuendatakse noortejuhtide tunnustamise põhimõtteid staaži ja panuse alusel.	2022
1.3 Noortejuhtidele luuakse üle-eestilisi kogemuste vahetamise võimalusi uuenduslike formaatidena: noortejuhtide talvekool, isamaalise hariduse seminarid, kärjad (kogemuste vahetus väljaõppe teemadel). Kasutatakse ka virtuaalkeskondi.	2021, 2023, 2025
1.4 Kasutusele on võetud ühtne aktiivsusuaruandlus, koolitustestid noortele ja noortejuhtidele e-keskkonnas, rõhuasetusega KLIKI kasutuselevõtule.	2021
1.5 Noortejuhtide partnerlus-mentorprogramm. Jagatakse kogemusi ühelt noortehilt teisele, selleks luuakse ka teise allüksuse küllastamise võimalusi (võimalik on ka noortetöös osaleda).	2022–2025
2. Värbamine	
2.1 Noortejuhtide värbamise ladusamaks korralduseks tehakse kõigile kättesaadavaks videoklipp teemal „Miks ma olen noortehilt?“.	2021
2.2 Täiendatakse ja ajakohastatakse Kaitseliidu noorteorganisatsioonide värbamisstrateegiat.	2022

Noorte tunnustamine on senise tunnustussüsteemi alusel jätkuv tegevus (maakonnas, üle-organisatsiooniliselt). Parendatakse aasta parimate tunnustusürituse korraldust, seejuures hinnatakse noortetööd noorte jätkamise andmete alusel (seda kõigi struktuuriüksuste tegevliikmeks astumise arvandmete alusel).

Senisest enam püütakse toetada noorte omaalgatust ja suunata juhpotentsiaaliga noori teiste juhtimise rolli. Noorliikmeteks on oodatud ka mitte-eesti emakeelega noored, kes on meie eesmärkidest ja tegevustest huvitatud. Võimalust osaleda rühmas ja maakonnas korraldatavatel üritustel, sh laagrites, pakutakse igal aastal ka organisatsioonidesse mittekuuluvatele noortele, sh muukeelsetele noortele. Korraldatakse rohkem üle-eestilisi avatud formaadis üritusi, kuhu kaasatakse noori ka väljastpoolt organisatsiooni – lisaks Spektrile riigikaitselaagreid, viktoriine jmt.

Noorterühmades toetatakse meeskonnavaimu teket ja oma identiteedi kujunemist. Rühmade sees on võimalik välja töötada oma sümboleid, millel on rühma jaoks sügavam tähendus, ja neid kasutada (nt embleem, vimpel, kaelarätirõngad). On loodud võimalused uue rühma tegevuse alustamiseks: uue allüksuse tegevuse toetamine on IHP kaudu võimalik ja paindlik.

Noori kaasatakse senisest enam otsustusprotsessidesse. Noorte tegevuste planeerimise juurde kaasatakse noorliikmeid juba rühma tasandil, korraldatakse ka maakondlikke noorte suvekooles-arutelusid ning teatud regulaarsusega üle-organisatsioonilist noorte suvekooli, et organisatsioonide tegevus vastaks paremini noorte ootustele-huvidele. Noorte liidriksvatuse

baaskoolitusena käivitatakse salgajuhtide piirkondlikud koolitused, neid viiakse läbi ühtsetel alustel.

Noorliikmed: arengu verstapostid

1. Tunnustamine. Ergutamine. Motiveerimine	Aasta
1.1 Rühma sümboolika väljatöötamise juhend on kasutusele võetud.	2021
1.2 Alustava vabatahtliku noortejuhi sisseelamiseks vajalik juhendmaterjal on välja töötatud.	2022
1.3 Salgajuhi koolituskava on välja töötatud.	2022
1.4 Leitakse võimalus, pärast vormi arendust, lisada järku näitav märk välivormile, nt ametikoha tunnuse kohale. Töötatakse välja noorliikme staažimärgi statuut kandmiseks KL tegevliikme vormil.	2023
1.5 Loodud on juhile/noorele jagatavad abimaterjalid noorliikme piduliku vormi kandmise korrast ning elementide paiknemisest vormil.	2021
1.6 Korraldatakse regulaarseid üle-eestilisi noorte suvekoole.	2021, 2023, 2025
1.7 Luuakse noorte omaalgatuse toetusmeede: korraldatakse maakondlikke suvekoole, ümarlaudu, toetatakse noorte algatusi.	2021–2025
1.8 Noorte kaasamine rühma tegevusplaanide koostamisse, nooremate juhendamisse, tegevuste kajastamisse on ulatuslikumaks muutuv traditsioon.	2021–2025
1.9 Korraldatakse regulaarselt noorte rahuloluküsitlusi.	2021, 2023, 2025
1.10 Korraldatakse aasta IHP projekti valimise konkursse eesmärgiga suurendada avalikkuse teadlikkust Kaitseliidu noorteorganisatsioonidest.	2022–2025
1.11 Korraldatakse sotsiaalmeedia loovuskursuse (paremate koolitamist meediaga seotud erialadel) ehk n-ö juutuuberite kooli.	
2. Värbamine	
2.1 Koostatakse väljaõppeürituste kirjeldused ühiste tegevuste pakkumiseks koolis ja/või noortekeskustes.	2021
2.2 Korraldatakse kampaania „Tagasi organisatsiooni“. Tutvustustegevustesse kaasatakse vanemaid noori ja vilistlasi.	2024

Noorteorganisatsioonides toimuv põhitegevus on väljaõpe. Väljaõppeprotsessile tähelepanu suunamine annab võimaluse vastata parimal moel meiega liitunud inimeste huvidele ja vajadustele ning ka organisatsiooni eesmärkidele.

Väljaõpe

Noortejuhid ja noorliikmed tegutsevad oma toimetulekuoskuste, sh juhtimisoskuste, meeskonnatööoskuste, suhtlusoskuste jmt suurendamise nimel. Juhid soovivad pakkuda kvaliteetset väljaõpet. Juhid lähtuvad järgu- ja erikatsete nõuetest ning pakuvad noortele eakohast väljaõpet, mille kinnituseks on, et noored läbivad iga kahe aastaga ühe järgu.

7-18 aasta vanuses lisandub igale noorele võimalus teha erikatseid (saada erialaõpet) vastavate KL ja NKK ekspertide juhendamisel ja noortejuhi koordineerimisel. 16–18 aasta vanuses on võimalik süvendatud õpe koos KL või NKK tegevliikmetega; kõigile pakutakse ka Kaitseliidu noorliikme riigikaitsealist koolituskursust noortejuhi aktiivsel kaasabil.

Põhipingutus: väljaõppealuseks olev järgu-ja erikatsetest lähtuv organisatsioonisisene koolituskava on kaasajastatud, st seotud koolides antava formaalharidusega, ajakohastatud ühiskonna arengutest tulenevalt, selgelt seotud riigikaitseõppega. Suurendamiseks organisatsioonisisest sidet, on KL struktuuriüksuste (sh NKK, Küberkaitseliidu) väljaõppes leitud ühisosa noorliikmete väljaõppega (võimalusel loodud seoseid täiskasvanutele pakutava erialaõppega).

Uue perioodi proovikivina on Kaitseliidu kui tervikorganisatsiooni kerksuse teema sisse toodud nii liikmete kui ka juhtide väljaõppesse. Väljaõppes on kasutusel e-õppe võimalused. Tagasiside kogumiseks on loodud organisatsiooniüleline süsteem, mis kaasab eri osapooli, et leida üles õpikohad ja tagada kvaliteedi tõus.

Toetame nii palgaliste noorteinstruktorite kui ka vabatahtlike noortejuhtide puhul noorsootõtaja kutse taotlemise protsessi, sh laagrijuhi ja -kasvataja osakutse saamist.

Vanemast vanusegrupist, s.o 14–18aastastest noorliikmetest, on ambitsioon kaasata vähemalt pooled vähemalt 2 korda aastas NKK ja KL tegevusse. Vanemate noorte kaasamine KL tegevustesse ja NKK erialagruppide tegevustesse (toitlustamine, meditsiin, staabitöö, formeerimine, avalikud suhted, ohutushoid) on muutunud tavapraktikaks, nagu ka KL ja NKK instruktorite aktiivne osalus noorte väljaõppes.

Väljaõpe: arengu verstapostid

1. Järguõpe	Aasta
1.1 Veebipõhised õppematerjalid (keskkond: OPIQ) on kättesaadavad.	2021
1.2 ILIASes on iga järguteema kohta konspektid ning õppematerjal. Kõik malevad jagavad oma materjale üksteisega.	2024
1.3 Järguõpe on optimeeritud ning kõrgemates järkudes vanusega kooskõlas, sisuliselt riigikaitsega seotud teemasid on avatud ja rakendatud.	2024
1.4 Kodutütarde ja Noorte Kotkaste järgukavad on ühtlustatud ühtseks õppe läbiviimise juhendiks.	2023
2. Erialategevus	
2.1 Erialarühmade loomine on soodustatud ja toetatud. KL või NKK allüksuse erialade olemasolul seotakse noortetöö nende tegevusega. Erialane õpe võib olla seotud NKK erialadega, küberturvalisuse teemadega, KL side, kommunikatsiooni erialadega jmt.	2025
2.2 Erikatsete nõuded on ajakohastatud oma ala spetsialistide abiga.	2025
2.3 Noorte Kotkaste merendusallüksuste väljaõpet tõhustatakse selleks huvi ja võimalusi omavates malevates (Tallinn, Pärnu, Saaremaa, Ida-Virumaa). Mereteemalise väljaõppega haakuvad ka KT rühmad.	2021–2025
3. Noortejuhtide koolitus	
3.1 Noortejuhtidele on võimaldatud osalemist organisatsioonivälistel kursustel, nt. merendusallüksuste juhtidele pakutakse väikelaevajuhi väljaõpet.	2021–2025
3.2 Noortejuhtidele on kättesaadavaks tehtud KL-sisene koolituskalender, kus on KLK pakutavad VNJK, SOK / NKK BVÕ ja muud organisatsioonivälised kursused.	2021

3.3 Vabatahtlike noortejuhi kursusele (VTNJ) lisaks pakutakse eraldi temaatilisi õppepäevi – psühholoogia jne.	2022–2025
4. Õppetegevust toetavad vahendid	
4.1 Väljaõppeks ja liikmete arvestuseks on kasutuses vabatahtlike infosüsteem KLIK.	2022
4.2 Valmib NK/KT äpp „Alati valmis!“ (õiguste tase eraldi ka lapsevanemale, noortejuhile, noorliikmele). Sellele eelneb 2022 NK/KT äpi kasutuse analüüs.	2023
4.3 Muudetakse väljaõppe-eeskirja. Ühtse tööriistana rakendatakse tagasiside kogumise süsteem õpimomentide esiletoomiseks üle-organisatsiooniliste ürituste tarbeks. Ühtlustatakse tagasisidelehed, koondatud tagasiside kajastub VÕPISes.	2021
5. KL malevate, NKK ringkondade ja KL kooliga tehtava ühistöö võimalused	
5.1 KL malevad on alustanud maleva noorliikme kursuse korraldamist (NROK ehk noorliikme riigikaitsealiste oskuste kursus), mis on avatud kõigile noorteorganisatsiooni noorliikmetele.	2021–2022
5.2 KL malevad on alustanud riigikaitsealiste laagrite korraldamist, kuhu kaasatakse ka NK ja KT liikmeid.	2022
5.3 NKK ringkonnad kaasavad oma baaskoolitusse vanemaid kodutütred.	2021
5.4 KL malev korraldab laskeväljaõpet noorliikmetele iga-aastaselt. Selleks valmistatakse ette laskeinstruktorid.	2021–2022
5.5 KL kooli kursused on avatud ja reklaamitud välja ka noortejuhidele (JUP 1, AVE 1, instruktorige kursus). KL instruktorite praktikas tuleb 10% mittesõjalisest väljaõppesest sooritada noortega.	2021–2025
5.6 KL maleva ja NKK ringkonna korraldatavasse väljaõppesse on kaasatud noorteorganisatsioonide esindajaid, osaluse tulemused kajastatakse isikupõhiselt vabatahtlike andmebaasis.	2022
5.7 KL malevad ja NKK ringkonnad eraldavad kuni 10% kursuse kohtade arvust SOK ja NKK BVÕ motiveeritud noortejuhidele.	2022

Arengukava viiakse ellu Kaitseliidu eelarve raamides ning aastast 2017 on seda toetamas Kaitseministeeriumiga koostöös valminud isamaalise hariduse programm. Väljaõppe korraldamise tagala on ühtne: Kaitseliidu malevate tagalasektsioon pakub toetust ka maleva territooriumil tegutsevatele noorteorganisatsioonidele. Samuti on olulised rühma tasandi toetamiseks saadavad lisavahendid kohalikest omavalitsustelt ning üksikisikutest toetajate annetused. Oleme toetajatele tänulikud ja täidame omapoolsed kohustused täies mahus.

Kaitseliit osaleb ka rahvusvahelise mastaabiga koostööprojektides. Projektide kokkulepete osana sõlmitakse iga kord ka ressursikokkulepped (vt osa „Koostöö“).

Tagamine

Kodutütarde ja Noorte Kotkaste väljaõppeplaani planeeritakse aasta lõikes üritused, mis on eelarvestatud. Rühma õppetegevuseks vajalikud vahendid on Kaitseliidu maleva poolt kättesaadavaks tehtud või ristikasutusse antud. Uutele tegevustele on IHP poolt olemas rahaline kate.

Põhipingutus: säilitatakse Kaitseliidu organisatsiooni toimekindlus. Iga KL maleva, NKK ringkonna ning KT ringkonna / NK maleva tööplaani on kooskõlastatud, et jagada varustust (nt telgid, transpordivahendid jmt). Sisuline omavaheline koostöö on ulatuslik ja hõlmab eri tegevusi: varustuse hankimist, väljastamist, ühistegevust, ka maleva rivisõidukite kasutust.

KT ja NK vormi kandmises on saavutatud kokkuleppeid: sümbolite ja tunnusmärkide kandmine, lõigete kaasajastamine, elementide komplektina kandmine jne.

Oleme avatud KOV-dega tehtavale koostööle, mis on ressursiga tagatud. Kohalikud omavalitsused on tunnustanud hästi toimivaid noorterühmi toetussummaga või katnud ise varustuse ostmise kulusid, pannud kokku töötasu lisainstruktori jaoks.

Kogu maleva noortetöö korralduse vastutus on jagunemas palgalise noorteinstruktoriga ning tema poolt toetatud ja koordineeritud vabatahtlike noortejuhtide tegevuse vahel.

Noorte Kotkaste ja/või Kodutütarde instruktor on see üks palgaline töötaja, kes teeb kõik vajaliku, et vabatahtlike tegevus oleks keskselt koordineeritud (toetades selleks valitud vabatahtlikku juhti), et piirkonna üritused oleksid korraldatud heal tasemel, et koostöösidemed teiste asutuste-organisatsioonidega toimiksid, et rühmaüritused saaksid projektitoetust. Ta organiseerib noortejuhtide meeskonna toimimist, korraldab kõike planeerimisest aruandluse kogumise ja edastamiseni, korraldab vahendite laenutamist rühmade üritustele, osaleb koostöösidemete loomises ja hoidmises, värbab uusi juhte, peab olemasolevatega arenguveestlusi, järgib NK ja KT juhendmaterjale. Ta täidab kõiki ühekordseid ülesandeid, et tagada info liikumine keskse juhatuse ja piirkonna vabatahtlike juhtide vahel.

Tagamine: arengu verstapostid

1. Personalitöö	Aasta
1.1 Liikmete aktiivsuse arvestamiseks on vabatahtlikul noortejuhil kasutada digivahendid. Soovime tagada tööks vajalikud sülearvutid maakonna tasandi allüksuste juhtidele, võimalusel ka aktiivsetele noortejuhtidele.	2021
1.2 Kaitseliit on organisatsioonina saanud nii tugevaks, et KL malev suudab personali- ja tagalaalast koostööd tagada ka noorteorganisatsioonidele (sh VAAB). On loodud ja võetud kasutusele ühtne keskkond (KLIK).	2021
2. Õppevahendid	
2.1 Malevatesse hangitakse NK või KT rühma varustust, mida täiendatakse matkavarustuse elementidega vastavalt vajadusele. Rühma varustuse nimekiri on kinnitatud KT ja NK keskjuhatuste poolt.	2025
2.2 Malevatesse hangitakse noortejuhtide matkavarustuse komplektid, mis antakse noortejuhi kasutusse väljaõppe läbiviimiseks.	2023
3. Vormiriietus	
3.1 Analüüsitud on välivormi kvaliteeti ja tehtud parendusettepanekuid.	2021, 2023
3.2 Pidulik vorm on jätkuvalt kasutusel. Leitakse pidulikule vormile rohkem ja uusi kasutuskohti, laiendatakse traditsiooni.	2021–2025
3.3 Noortejuhi pidulikku vormiriietust on disainitud (lõiked, vormielemendid).	2022

Tagamise valdkonnas oleme järgimas Kaitseliidu üldisi arenguid, anname oma sisendi erinevate

kontseptsioonide valmimisse (logistika jmt).Kaitseliidus on esiplaanile tõusnud organisatsiooni jätkusuutlikkuse ehk kerksuse teema, tähtsustatakse kestmist ükskõik missugustes tingimustes ning soovitakse liikmeid selleks ette valmistada.

Kerksus

Noorteorganisatsioonide kerksus ehk jätkusuutlikkus on väärtuskasvatuse küsimus, mis on tugevalt seotud mõtteviisi muutusega. Kaitseliidu kerksus oleneb iga liikme vastupanuvõimest ja missiooniteadlikkusest.

Noortejuhid peavad noorteni viima teadmisi kriisiolukordades hakkamasaamisest, et iga noor suudaks ise toime tulla ja lähikondseid toetada.

Liikmeid varustatakse teadmistega, kuidas muutunud olukorras jagada infot ja jätkata oma tavapärast elu, kuidas lahendada olukordi rahumeelselt ja vältida kriisisituatsioonide kulmineerumist, kokkuvõttes – liikmetele antakse konfliktilahendusoskused. Noortele pakutava väljaõppe raames tuleb tõhustada riigikaitseüsteemi tutvustust, kriitilise mõtlemise kasutamist, loovuse arendamist, selliste kommunikatsioonimeetmete kasutamist, mis võimaldaksid organisatsioonil olla jätkusuutlik mistahes olukorras.

Põhipingutus: kõigil liikmetel on teadmine, et organisatsioon jätkab tegutsemist vaatamata ettetulevatele situatsioonidele ehk on vastupanuvõimeline (teisisõnu kerkne), kõigil liikmetel on kriisisituatsioonides valmisolekuks vajalikud teadmised-oskused proovitud järele praktilises tegevuses (esmaabi-, koduturvalisusega seotud, võrgustikutöö-, kommunikatsiooni-, koostöö-, meeskonnatöö-, toimetulekuoskused).

Kerksus: arengu verstapostid

1. Kerksust suurendavad tegevused	Aasta
1.1 Liikmete koolituses on järgukatsetesse ja erialakatsetesse sisse viidud teema tutvustus ning tutvustatud kerksuse suurendamiseks oluliste meetodite kasutusvõimalusi. Erialadest haakuvamate juures (ajakirjanik, aktivist, luuraja, loodusetundja jpt) on lisatud situatsioonõppe ülesandeid.	2021–2025
1.2 Kollegiaalsete organite liikmete (keskjuhatuse, maleva/ringkonna juhatuste tasand) jaoks on õppe/teabepäevade vormis suurendatud teadlikkust organisatsiooni kerksuse teemast – vastupanu võimalustest.	2023
1.3 NK/KT rühmade identiteet on tugevnenud. Nad on tundma õppinud kohalikest oludest tulenevaid kerksust suurendavate tegevuste võimalusi.	2023
1.4 Noortejuhid on teadlikud kriitilise mõtlemise kasuteguritest, noorsootöö eetikast ja rahumeelse mõtlemise eelistest, neile on kättesaadavaks tehtud KL vägivaldatu kontseptsiooni temaatika. Nad on kaasatud KL-üleltesse väljaõppeüritustesse.	2024
1.5 Vanema vanusegrupi noored (16+) on noorematele eeskujudeks, nad on sel teemal nooremate juhendajad, KL väljaõppes vajaliku tagasiside andjad.	2023
1.6 Vägivaldatu võitluse ajaloo tundmine ja tänapäevaste kodanikuoskustena rakendamise viisid on tehtud moodulina (KLK kursusena) kättesaadavaks igale vabatahtlikule juhile. Pakutakse kursusena/õppepäevadena KLKs ja malevates.	2023

Kerksus tähendab, et organisatsioonid tähtsustavad oma tegevuse jätkumist mistahes olukorras ja eeldavad kriisideks valmisoleku suurendamist igalt liikmelt. Aga tugevamad oleme me siis, kui me suudame eri tegevustesse kaasata partnereid, olla seotud kogukondlike algatustega, kaasata avatud ürituste raames ühistevustesse sarnaseid eesmärke omavaid organisatsioone ja üksikisikuid. See annab sügavama tähenduse tehtavale koostööle ja selles tekkivatele seostele teiste asutuste, organisatsioonide ja üksikisikutega.

Koostöö

Koostöös püüdleme heade partnerlussuhete edendamise poole. Perioodi koostöö on hoogsalt arenemas nii Eesti-siseste kui ka välispartneritega.

Põhipingutus: koostöö eesmärgiks on luua inspireerivat arengukeskkonda nii juhtidele kui ka noorliikmetele, tuues organisatsiooni uut teadmist ja parimat praktikat koostööpartneritelt.

Arengukavas on rõhutatud soovi, et organisatsiooni struktuuriüksuste vahel peab valitsema hea koostöövalmidus ning pidevalt tuleb otsida võimalusi eri ürituste organiseerimise raames kaasata ja kaasuda allüksuste koostöösse (nii KL kui ka NKKga toimuvasse kui ka KT/NK piirkondade vahelisse koostöösse).

KL malevate ja NKK väljaõppeinstruktorite kaasamine noorte väljaõppesse peab muutuma normiks, et noortel tekiks elavaid eeskujusid täiskasvanutega liitumiseks. Teisalt soodustame noortejuhtide astumist KL või NKK ridadesse, nende koolitamist erinevate kursuste kaudu. Nii saavutatud sisemised koostööinitsiatiivid toetavad väljapoole suunatud koostööd: ühtne koolitusstandard loob kõigile liikmetele aluse olla ühtselt väljas tervikorganisatsiooni ees seisvate eesmärkide saavutamisel.

Eesti-siseselt on hea koostöö Päästeameti ning Politsei- ja Piirivalveametiga, kaasame oma laagritesse ajateenijaid, kaitsevaldkonnas pakume asendusteenistuse võimalusi, külastame väeosasid (sh sõdurioskuste omandamise laagrid).

Koostööks EROKiga korraldatakse igaaastasel juhatusetasemel kohtumine, kuskookestatakse aasta tähtsamate ürituste ajad, vahetatakse ja värskendatakse kontakte ning täpsustatakse projektide koordinaatorite infot eesmärgiga suurendada teadlikkust riigikaitsevaldkonnast, populariseerida laskesporti, tutvustada kaitsevälase ametit ning EROKi kui organisatsiooni.

Anname oma panuse „Kaitse end ja aita teist“ programmi, mida teostab juhtivpartnerina Päästeamet. Õppeprogrammis osaleb Kaitseliit matkaalaste loengute andmise ja testlaagris ühe tegevuspunkti korraldamise kaudu.

Igal NK/KT rühmal on võimalus näidata initsiatiivi ning leida endale koostööpartner (kas ettevõtte, päästeüksus, KOV, kool, noortekeskus, noorteorganisatsioon vmt), eesmärgiks sõpruskohtumised, sponsorsuhe vmt. Igal allüksusel on oma kohaliku omavalitsusega kokku lepitud koostööplaani, sh ühised ettevõtmised ja/või taristu kasutus. Rühma töö on võimalusel viidud kooli huviringi formaati, et saada osaks koolitööst, tagada noortele kohtumiste regulaarsus ja suurendada noortetöö kättesaadavust.

Õppeasutused, eelkõige põhikoolid, on partneriteks organisatsioonisisese koolituskava elluviimisel. Võimalusel saab mitteformaalõppes omandatud siduda formaalõppega. Näiteks ühiskonnaõpetuses, projektiõppes, kehalise kasvatuses või riigikaitsetunnis vmt. See eeldab eelläbirääkimisi ja kokkuleppeid noortetöökohal, kooliõpetajate ja koolijuhtide vahel. Noorte pingutusi

saaks arvestada ka koolikohustuse täitmisel.

Kui noored on aktiivse organisatsioonis osalusega omandanud muid tööturul vajalikke teadmisi-
oskusi-kogemusi, võib need vormistada ka vabatahtliku passina.

Nendes ülikoolides, kus õpetatakse noorsootööd või huviharidusega seotud teemasid, on sees
ka KL noorteorganisatsioonide temaatika: pakume koostöös praktikavõimalusi akadeemilistele
õppeasutustele.

Põhipingutus rahvusvahelises koostöös: rahvusvahelise koostöö eesmärk on arendada
riigikaitse noortetöö kogemuste-teadmiste vahetamist partnerorganisatsioonidega vastavalt
arengukavas seatud prioriteetidele, et toetada noortejuhtide ja noorte mitmekesist väljaõpet.

Rahvusvaheline partnerite ring on traditsiooniline – Läti (Latvian Cadet Forces – Jaunsardze),
Leedu (Lithuanian Riflemen ´s Union – Šaulių Sąjunga), Rootsi (Hemvärnet) – ning laienenud
sfääris on juures ka Suurbritannia (United Kingdom Army Cadet Forces), Poola (Military
Recruitment Office – Join the Military). Üksikutes projektides kaasume ühise huvi olemasolul ka
teiste organisatsioonidega. Koostöökohtumised partneritega ja kogemusõpe lisavad teadmisi
ja motivatsiooni iga organisatsiooni noortetöö kvaliteedi tõstmiseks.

Koostöö: arengu verstapostid

1. Eesti-sisene koostöö	Aasta
1.1 Igas malevas/ringkonnas korraldatakse üks heategevuslik projekt aastas („Anname au“ kampaania, loomade varjupaiga külastus vmt).	2021–2025
1.2 Kõrgkoolidele, kus õpetatakse noorsootööd või sellega seonduvaid erialasid, pakutakse praktika- ja koostöövõimalusi.	2021–2025
1.3 Edendatakse KV ajateenijate pedagoogilise praktika võimalusi. Ajateenijatele luuakse võimalusi meie noortele tunde anda.	2023–2025
1.4 Igas malevas/ringkonnas organiseeritakse üks eri- ja järgukatsetel põhinev laager, mille viivad läbi KL/NKK instruktorid. Võimalusel kaasatakse kaitseväelasi, EROKi liikmeid.	2021–2025
1.5 Leitakse ja märgatakse võimalust tunnustada koostööpartnereid ja organisatsiooniüksusi, inimesi ja projekte, kes on loonud koostööst tuleneva sünergiaga uusi võimalusi.	2022–2025
1.6 Tegevusse kaasatakse mitte-eesti emakeelega noori.	2021–2025
2. Väliskoostöö	
2.1. Olemasolevate partneritega (Läti, Leedu, Suurbritannia, Poola) sõlmitakse igal aastal koostöölepe ja täidetakse seda.	2021–2025
2.2 Võimalusel, huvi ja ressursi olemasolul vaagitakse uute partneritega kaasumist projektide lõikes. Kasutatakse võimalusel nt Erasmus+ vahendeid.	2021–2025

Avalikkussuhted

Töö avalike suhetega aitab kindlustada Kaitseliidu noorteorganisatsioonide head mainet avalikkuse silmis. Meie soov laiapindse organisatsioonina on teavitada suuremat ringi inimesi riigikaitse panustamise võimalustest Kaitseliidu kaudu.

Põhipingutus: on loodud riigikaitseliste noorteorganisatsioonide – Kodutütred ja Noored Kotkad – kuvand, mis on suurendanud teadlikkust noorteorganisatsioonidesse kaasumise kasuteguritest.

Avalikkussuhetele suunatud uuring organisatsioonide tuntuse ja rakendusvõimaluste kohta viiakse läbi nii perioodi algul kui ka lõpul (lähteandmed: Optimist, 2019). Tegevuse kajastamine on regulaarne ja tasakaalus: nii üle-eestiliselt kui kohalikus meedias. Kaitseliidu noorteorganisatsioonide tutvustused põhikoolides toimuvad regulaarselt, et kaasata uusi liikmeid ja tutvustada meie tegevuspaketti, seda nii kohtumistel huvijuhtidega / kooli juhtkonnaga kui ka lastevanemate koosolekutel.

Info jagamisel lähtutakse KL noorteorganisatsioonide avalike suhete juhendist. Tööd tehakse plaani kohaselt, aluseks iga-aastased meediaplaanid, meediatähelepanu vajavate vabariiklike ja maakondlike ürituste kohta antakse välja pressiteated, piirkondlike korrespondentide võrgustikku on edendatud, silmapaistvatest juhtidest ja noortest on kirjutatud persoonilugusid. Noorkotkaste ja kodutütarde info liigutamiseks on kasutatud kõikvõimalikke meediakanaleid: KV teavituskasutuskeskus, vabatahtlike portaalid, noorsootööd kajastavad veebilehed jmt.

Leitakse noorteorganisatsioonide ideid edasikandvaid kõneisikuid. Noorteorganisatsioonides toetatakse noorte väljaõpet meedia suunal: ajakirjaniku, fotograafi, krooniku jt erikatsete tegemiseks. Pakutakse praktikat oma sotsiaalmeediakanalites, Kaitse Kodus! jm.

Teavitustöösse kaasatakse senisest enam ka noorliikmeid, sotsiaalmeediat kasutatakse teadlikult, lisatakse rohkem liikuvat pilti (videoid). 2022. aastal on välja töötatud noorteorganisatsioonide tutvustusfilm. Hoiame ajakohasena organisatsioonide kodulehed ja sotsiaalmeedia kanalid.

Avalikkussuhtlus: arengu verstapostid

1. Avalikkuse teavitamine	Aasta
1.1 Luuakse uus tutvustusfilm NK/KT kohta.	2022
1.2 Iga aasta septembrikuus korraldatakse noortejuhtidele ja noortele ristmeedia kanalite kaudu liitumiskampaaniaid/algatusi/projekte: kasutatakse loovaid lahendusi, mis on genereeritud liikmete osalusel.	2022–2025
1.3 Korraldatakse reklaamalgatusi koos KLPS G-9ga ja liikmete initsiatiivi kaasamisega: katsetatakse uusi vorme iga-aastaste meediaplaanide osana.	2022–2025
1.4 Mõlemad noorteorganisatsioonid on kasutusele võtnud uued ja kaasaegsed kodulehe platvormid.	2021
1.5 Koostatakse NK/KT ühine fotoraamat 2019–2020 parimate fotodega möödunud perioodi meeldejäävamaist hetkedest.	2021 I p-a
1.6 EV 105. aastapäeva raames korraldatakse avalikkusele suunatud tegevusi ja projekte.	2023

1.7 Võidupüha paraadi raames rõhutatakse parimal viisil noorte osalust riigikaitseorganisatsiooni tegevuses (KT esindajad tuletoojatena 2022).	2021–2025
1.8 Koostatakse meediaplaan suuremate ürituste kajastamiseks ning saavutatakse üleriigilises meedias tähelepanu vähemalt kuue üritusega igal aastal (Spekter '21, '23 ja '25, paraadid jmt).	2021-2025
2. Meediauuringud	
2.1 Kasutades uuringufirmat, selgitatakse teadlikkuse ja koostöö võimalusi sihtgruppidega.	2022, 2025
3. Organisatsioonide ressursside parem kasutamine	
3.1 Avalike suhete töösse kaasatakse läbimõeldult atsakaid noori, kellel on huvi meediatöös osaleda, nendele luuakse erialaseid osalusvõimalusi.	2022–2025
3.2 Organisatsioonile luuakse fotopank.	2023

Kokkuvõtteks

Kaitseliidu noorteorganisatsioonid – Kodutütred ja Noored Kotkad – on parandanud aastaks 2025 oluliselt noorsootöö kvaliteeti, noorte kaasumine riigikaitse valdkonda kõigi võimaluste osas toimub sujuvamalt ja läbimõeldumalt.

Järgu- ja erikatsete nõuded on ajakohastatud, seal on nähtavama alateemana sees riigikaitse. Populaarsemaks on muutunud KT ja NK avatud noorteüritused. Avatud ürituste raames jõuame ka teist kodukeelt rääkivate noorteni. Meie noorteorganisatsioonide vabatahtlike töö hõlbustamiseks on kättesaadavaks tehtud e-õppevaramu, õues õppimise ja matkamise võimalused on kättesaadavad kogu liikmeskonnale.

Noorsootöös osalenud liikmete rahulolu määr on tõusnud, ulatudes 87%-ni, mis on indikatsioonina võetud noortevaldkonna arengukavas märgitud rahulolumäärast (85%). Kohalike omavalitsustega teeme koostööd eri vormides (rühma töö huviringina, teavituspäevad, laskeringid, matkamängude korraldamine, lisainstruktorite töölevõtt, toetus rühmadele jpm).

Tööd planeeritakse ja analüüsitakse arenguvaldkondade lõikes iga-aastaselt. Täpsemalt kajastab seda aasta sihttasemete kirjeldus tulemusnäitajate lõikes (vt lisa 2).

Koondvaates ilmestab aastat 2025 edasimineku teo loetelu juhul, kui kõik eelnevad pingutused on teoks tehtud:

- oleme hõlmamas 75% põhikoolidest;
- pakume tegutsemisvõimalusi suuremale hulgale Eesti vabatahtlikest, lisaks liikmetele kaasame avatud ürituste kaudu iga-aastaselt enda tegevustesse noori vähemalt ühe noorteorganisatsiooni liikmeskonna ulatuses;
- noorte rahulolu meie tegevusega on vähemalt 87%;
- toetame noorte kaasamise projekte, sh keeleõppe ja lõimumise eesmärgiga projekte;
- KL malevas / NKK ringkonnas / noortejuhina jätkab teenistust 20% organisatsioonikogemuse saanutest;

- Kaitseliitu iseloomustab tugev ühtsustunne hoolimata iga struktuuriüksuste oma identiteedist ning kõiki struktuuriüksusi ja nende liikmeid väärtustatakse ja hinnatakse kui riigikaitse olulisi tugisambaid.

Kui sammume mööda eelkirjeldatud arengusuundi, siis aastal 2030:

- oleme tegevusulatuselt suurimad noorteorganisatsioonid, pakkudes Eesti tulevikukodanikele isamaalist noorsootöökeskkonda,
- Noored Kotkad ja Kodutütred väärtustavad vabatahtlikkust ja pakuvad riigikaitsele panustada soovivatele noortele parimaid eneseteostusvõimalusi;
- oleme kõigis oma koostöövormides tuntud ja tunnustatud partnerid, isamaalise kasvatusena on hõlmatud kõik kohalikud omavalitsused, olgu siis põhikoolide, noortekestuste vmt institutsioonide baasilt;
- oleme suutnud oma väljaõpet teostada ning ühiskonnas on suurenenud valmisolek panustada riigikaitsele noortejuhina. Vabatahtlikult tegutsevate inimeste toetus- ja tunnustussüsteemid soodustavad noortetöö ladusat korraldamist.

Lisa 1. Eelmise arenguperioodi 2014–2020 kokkuvõte

Eelmise arenguperioodi täitmine on olnud suhteliselt edukas, liikmeskonna kasvutendents on suurenev, üheaegselt on nii traditsioone alal hoitud kui ka uuenduslikke tegevusliine sisse toodud. Enamik eesmärke on saavutatud, kuid on neidki, mis liikusid edasi järgmisse arenguperioodi, aastatesse 2020–2025. Liikmete koolituses valmisid järguraamatud NK juhile, käsiraamatud nii KT juhile kui ka NK pealikule, edendati nii järguõpet kui erikatsete tegemist, kasvas mõlema noorteorganisatsiooni liikmeskond. Sisse on seatud koolitusvormid KKK baasil, nagu vabatahtliku noortejuhi kursus, kursus „Noorsootöö praktikas“ on kaasajastatud ning pakutakse ka teemapõhiseid lisakoolitusi. Malevatel on üle aasta võimalik pakkuda oma juhtidele koolitust kohapeal vastavalt noortajuhtide vajadustele ja huvidele.

Noortele on ellu kutsutud üle-organisatsiooniline suvekool ja see on muutunud traditsiooniks, mis võimaldab noorte häälel kõlada organisatsiooni jaoks oluliste teemade lahendamisel.

Tagamise valdkonnas töötati välja ja võeti kasutusele uus välivorm (2015), hangiti uued transpordivahendid ja hangiti looduses hakkamasaamiseks lisanduvaid vahendeid ehk rühmavarustuse komplekti elemente. Rühmadel on võimalik oma ürituste tarbeks tuge leida kodulähedasest malevast, laenutada oma KL malevast maastikule minekuks telke, seljakotte jmt. Vormiga ei suuda me varustada kogu liikmeskonda ning ka rühmavarustus ei ole täiskomplektne, kui lähtuda kirjeldatud rühmavarustuse nimekirjast.

Uute noortajuhtide kaasamisel ja uute allüksuste loomisel ei ole saavutatud loodetud taset, et pakkuda kaasumisvõimalusi kõigile liitumishuviga noortele. Oleme avaldanud kutsuvaid artikleid, loonud liitumisvõimalusi suurlaagriks Spekter avatud kohtades, suunanud maakonna noorteinstruktoreid värbamistööle, kutsunud noortega tegelema kõiki kaitseliitlasi ja naiskodukaitsjaid. KL seaduses võimaldatud puhkusehüvitiste meedet on rakendatud suuremate laagriprojektide puhul, välitegevuseks kindlustame vormiriietuse, pakume ka isiklikuks arenguks vajaminevaid koolitusi, et täiskasvanud noortajuhtide motivatsiooni suurendada. Kuid innustunud ja liitumishuvilisi noori on ikka lihtsam leida kui vabatahtlikku rühma noortetööd tegema.

Kõigil palgalistel noorteinstruktoritel pidi olema kutsestandardi tase 4, kuid sellega pidi kaasas käima ka kõrgem töötasu. See pole rakendunud. Uuel perioodil on see sihiks, mille poole liikuda. Tunnustame noortajuhtide enesetäiendamise püüdu ning hindame võrdselt noorsootöötajaga sarnaseid kutsed (andragoogid, treenerid, pedagoogid jne).

Vabatahtlike noortajuhtide võimalused panustada Kaitseliidu noortetöösse on märkimisväärselt erinevad, mis loob eri Eesti paigus erineva väljaõppeintensiivsuse ja kvaliteedi, hoolimata vabatahtlikele pakutavast koolitusest ning loodud õppevaramust.

Suureneva vabatahtlike juhtide arvu juures on samaks jäänud noorteinstruktorite ametikohtade suurusjärg kaitseliidu malevates. Palgalised noorteinstruktorid on ametis selleks, et vabatahtlike teostatavat noortetööd koordineerida ja toetada, nende täidetavad funktsioonid ulatuvad

otsesest väljaõppest ka tagamise, personalitöö ja administreerivate funktsioonideni, seega nende ressurss on tulemuste saavutamiseks kriitilise tähtsusega. Kui me eeldame vabatahtlikkusel põhineva liikmeskonna suurenemist, siis on vaja ette näha ka lisanduvat ressursi instruktorite töölevõtuks.

Oleme jätkanud traditsioonide hoidmisega: paraadid, võistlusmatkad Ernake ja Mini-Erna, suurlaagrid, järgu- ja erialakatsete sooritamine. Oma tugeva panuse on noortetöösse andnud kollegiaalsed juhtorganid – Kodutütarde ja Noorte Kotkaste keskjuhatused ning keskkogud.

Ajaloo talletamise vallas on Noorte Kotkaste ajalooramatu „Mehena meeste ridadesse!“ (2013) kõrval kaante vahele saanud Kodutütarde ajalugu „Kodutütarde mustrid“ (2017), kuid katsetused luua ürituste fotodest head pildipanka, et talletada lähiajalugu, ei ole teostunud.

Koostöö valdkonnas kujunes arenguhüppeks isamaalise hariduse programmi (IHP) väljatöötamine koostöös Kaitseministeeriumiga aastal 2017, mis on toonud uue lähenemise noorsootöö aastaringsele toetamisele: noorteprojektides võimaldatakse avatud kohti organisatsioonidesse mittekuuluvatele noortele, fookusega laiendada tegevust enamikku põhikoolidesse. Suurprojektina on korraldatud suvist suurlaagrit Spekter. Samuti on programmi toel arendatud juhtide motiveerimispaketti ja organisatsioonide avalikkussuhtlust. Tööle on asunud isamaalise hariduse programmi juht, avalike suhete spetsialist ning arendusspetsialist. IHP raames tehtud projektide arv on kasvav: aastal 2018 oli projekte 178, aastal 2019 – 230 ning 2020. aastal esitati kokku 239 rühmataotlust, millest 113 olid KT rühma, 73 NK rühma ja 53 NK/KT ühiste rühmade taotlused.

See võimalus on aktiveerinud tööd rühmades: projektide ideed tulevad sageli noortelt endilt, võimalik on toetada uusi rühmi, väljaõpet saab mitmekesistada ja vabatahtlikel noorteujuhtidel on tekkinud võimalused oma ideid jooksvalt teostada.

Eelmisest arenguperioodist kandus üle piirkondlike nõupäevade korraldamise vajadus: üksikuid algatusi esines, kuid need pole muutunud töö osaks. Samas võiksid noorsootööeetika küsimused, koostööürituste planeerimine ja teostamine, järgu- ja erinõuete edasiandmiseks vajalike meetodite tutvustus jmt teemad edukalt kokku tuua eri piirkondade tegijaid ning anda neile lisaks teadmiste ja praktika jagamise võimalustele ka uusi kontakte.

Organisatsiooni välispartneritest on koostöö jätkumas Päästeametiga programmi KEAT raames, väliskoostöö kestab Läti Jaunsardze ja Leedu Šaulių Sajungaga, Poola ja UK partneritega, Rootsi Kodukaitsega. Üksikuid projekte on vabatahtlike juhtide algatusel lisandunud ka mujalt: näiteks on Valga maleval tugevad koostöötraditsioonid Rootsi vabatahtlikega.

Organisatsioonisisene koostöö noorte jätkamise toetamiseks Kaitseleidi sees on saanud uue hoo, noortetöösse on kaasunud üha enam Naiskodukaitse ja Kaitseleidi liikmeid, häid praktikaid jagatakse nii üritustel kui ka KL ajakirja Kaitse Kodu! vahendusel. See töö on organisatsiooni tugevdamiseks ja noorliikmetele riigikaitseesse panustamise võimaluste tutvustamiseks olulise tähendusega.

Mõningad algul uuenduslikud ideed ei ole teostunud, näiteks noortele suunatud telefoniäpp. Samas on kõigil väljaõppe tõhusamaks läbiviimiseks ja teadmiste omandamiseks võimalik kasutada ohutusalast äppi „Ole valmis!“, mille on loonud NKK. Vilistlaste andmebaasi Kodutütardel ja Noortel Kotkastel ei ole, Kaitseliidu VAAB pakub arvestatavat alternatiivi. Soov on personalistatistikas teha iga KL liikmeksastuja kohta nähtavaks ka noorliikmena saadud staaž.

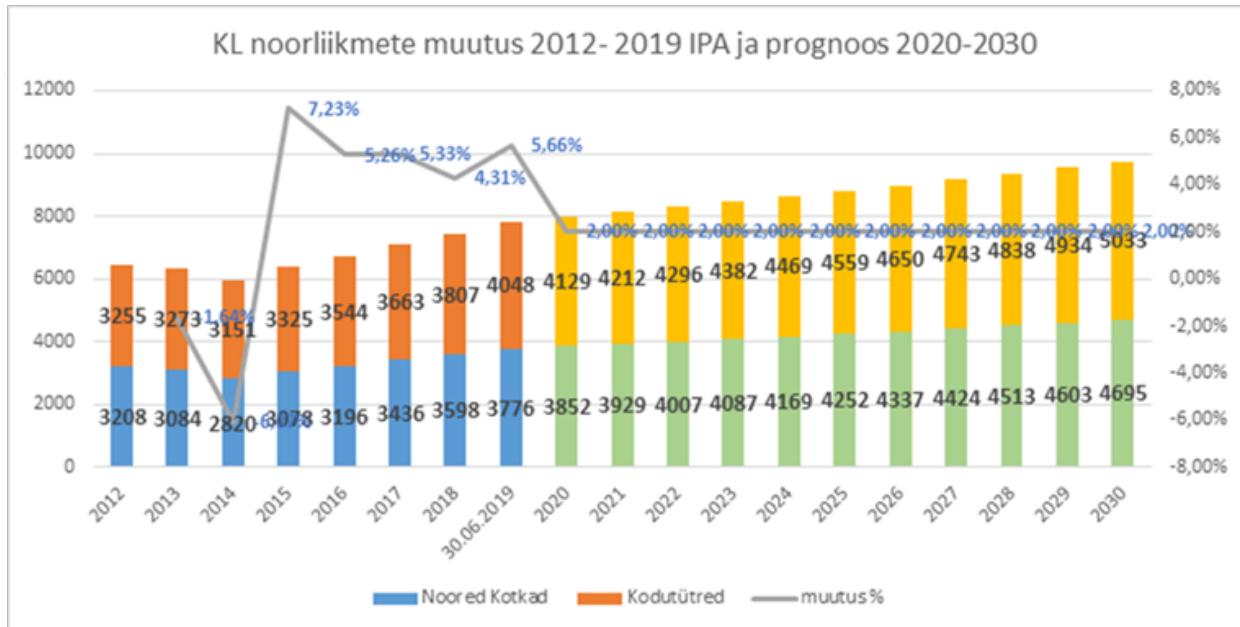
Mõned muud innovaatilised ideed on töösse rakendunud, nt praktikantide kaasamine suurlaagrisse Spekter 2018. Selle teemaga on soov edasi minna, uurida erinevate õppeasutuste valmisolekut koostööks Kaitseliidu noorteorganisatsioonidega ning pakkuda praktikavõimalusi laiemalt kui seni.

Soov on kaasata noori ulatuslikumalt otsustusprotsessidesse, praegu on vaid mõnes maakonnas noorte osaluskogu, aga kohapeal võiks mõelda mitmesugustele kaasamisvormidele (nt kohalike noorte suvekool vmt).

Mõned algatused on olnud sellised, mida arengukava koostamise hetkel oli peaaegu võimatu ette näha. Näiteks COVID-19 kriisi ajal tekkis noortel soov aidata endast nooremaid – vanemate klasside õpilased aitasid nooremaid koolitöodes ja arvutikasutamises. Noorte endi algatus ja oskused leidsid tänuväärset rakendust. Samuti on korraldatud uuenduslikus formaadis laagreid, kus sihtgrupiks on lastevanemad. Lastevanemate kaasamisel on mitu eesmärki: teavitada neid lastele pakutavatest võimalustest ning kutsuda neid ühinema vabatahtlike noortejuhtidega.

Neid uudseid lähenemisi on proovitud mõnes allüksuses, aga need väärivad laiendamist üle Eesti.

Lisa 2. Noorteorganisatsioonide liikmete muutus aastast 2012 ja prognoos aastani 2030 (positiivne stsenaarium liikmeskonna suurendamisega)

Lisa 3. Noorteorganisatsioonide arengukava mõõdikutest täpsemalt

Mõõdik	Algtase	Sihttase 2025
Noorsootöös osalevate noorte rahulolu noorsootöö teenustega ⁷	87%	87%
Noorte valmisolek osaleda kaitsetegevuses (%)	43% (noorteseire.ee lehelt 15–19aastaste noorte küsitlus; 2016)	Täpsustub (möödame oma küsitlusega oma liikmete seas)
Noored tunnevad end kriisilukordadeks valmis olevana	50,5% (KT ja NK liikmete küsitlus, 2019)	70%
Noorliikmete arv NK organisatsioonis	3569 (KLPS personalistatistika, 2020 I kvartal)	4252
Noorliikmete arv KT organisatsioonis	3819 (KLPS personalistatistika, 2020 I kvartal)	4559
Noortejuhtide arv NK liinis (koondatud NK tegevliikmed ja teiste liikmestaatustega juhid)	521	604
Noortejuhtide arv KT liinis (koondatud KT tegevliikmed ja teiste liikmestaatustega juhid)	417	488
18–26aastaste noorte KL/NKK-sse üleminekut märkiv osakaal (%) vanusega välja arvatavatest KT ja NK noorliikmetest (lisaks ajateenistusse suundujad)	7 (täpsustub 2020 andmete alusel)	20
II järguni jõudnud noorliikmete hulk osakaal liikmetest (%; KLPS personalistatistika näit)	2020 I kvartali näitajad: NK puhul 0,7 KT puhul 1,57	
7–18aastaste noorte omaalgatusega seotud rühmaprojektide arv (IHP projektide arv)	230	270
KT ja NK rühmade tegevusega hõlmatud põhikoolid (% põhikoolidest)	51 (IHP raport, 2019)	75
KT ja NK avatud ürituste raames kaasatud organisatsiooni mittekuuluvate noorte arv (osalenute üldarv aastas)	3200	3200

⁷ Noortevaldkonna arengukava 2021–2030 projekt (13.07.2020, Haridus- ja Teadusministeerium)